ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՒՌՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԶՄԻՒՌՆԻԱ ՇԱԲԱԹ 12 ՅՈՒԼԻՍ 1875 — ԹԻՒ 1018

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Աւստրօ—Հունգարիոյ կայսեր հօրեղբայր՝ Ալպէրթ արշիդուքսին Ինկէնհէյմ քաղաքին մէջ առօգոստափառ Ջարին մատուցած այցելութիւնն, նմանապէս Նորին Բարձրութեան Էմսի մէջ Գերմանիոյ կայսեր ըրած այցելութիւնն, այլև Աղէքսանդր Երկրորդ և Ֆրանչիսկոս—Յովսէփ կայսերաց՝ Պոհէմիայի մէջ իրարու հետ հանդիպումն, և վերջապէս մօտաւոր տեսակցութիւնն Վիլհէլմ կայսեր ընդ Ֆրանչիսկոս—Յովսէփ կայսրն, այս ամեն նշանաւոր եղելութիւնք կապացուցանեն, կըսէ վիեննայէն գրուած նամակ մի, թէ մտերիմ յարաբերութիւնքն 'ի մէջ Գերմանիոյ, Աւստրիոյ և Ռուսիոյ՝ երթալով ևս առաւել կըհաստատուին ։

Վիեննայի «Դոյչէ-Բրէսէ» օրագրին գրածին նայելով՝ Անգղիոյ և Ռուսիոյ քաղաքային համաձայնութիւնն ևս՝ եղած լմնցած գործ մըն է մանաւանդ 'ի մասին կեդրոնական Ասիոյ խնդրոյն ։ Եւրոպիոյ գլխաւոր տէրութեանց իրարու հետ ունեցած այսպիսի բարեկամական յարաբերութիւնքն՝ անտարակոյս մեծ երաշխաւորութիւն կըհամարուին ընդհանուր խաղաղութեան անվրդով մնալուն · բայց դժբաղդաբար զինուորական պատրաստութիւնքն անդադար կըշարունակուին մեծ և փոքր տէրութեանց մէջ ։ իրաց այս կացութիւնն անշուշտ կըվերահաստատէ լատիներէն առածն՝ որ կըսէ · «եթէ խաղաղութիւն կամիս, պատրաստ լեր 'ի պատերազմ ։

Թէև մեր նախընթաց թուոյն Քաղաքական տեսութեանը մէջ գրուեցինք թէ «Պիրմանիոյ թագաւորն՝ իւր ժողովրդոց համար խաղաղութիւնն աւելի օգտակար համարելով, հաճութեամբ ընդունեց Անգղիոյ կառավարութեան խնդիրն", այսու ամենայնիւ լորտ Ճօրճ Հէմլթըն՝ (որ Հնդկաստանի պաշտօնատան երկրորդ խորհրդոյ քարտուղար է ,) ամսոյ 7ին ըստ Նոր տումարի՝ յայտնեց երեսփոխանական ժողովոյն մէջ թէ Պիրմանիոյ թագաւորն՝ յորմէ կըխնդրուի որ թոյլ տայ անգղիական զօրագնդոց իւր երկրին մէջէն անցանել 'ի պահանջել հարկին ,) մերժեր է Մեծին Բրիտանիոյ կառավարութեան այս պահանջումը · բայց և այնպէս բանախօսութիւնքն կըշարունակուին և կառավարութիւնն կըյուսայ, կըսէ յիշեալ պաշտօնականն, թէ թագաւորն վերջապէս պիտի զիջանի Անգղիոյ խնդիրն ընդունելու, և այս կերպիւ նորա դէմ պատերազմ հրատարակելու հարկաւորութեան մէջ պիտի չգտնուիմք ։

Նոյն օրն՝ միստր Տիզրայէլի նախարարն իմաց տուաւ յիշեալ ժողովոյն թէ Կալլէսի իշխանն (որ Վիքթորիա թագուհւոյն մեծ որդին է) Հոկտեմբերի 5—17ին պիտի մեկնի 'ի Հնդկաստան երթալու, ուր պիտի մնայ վեց ամսոյ չափ և հիւր պիտի լինի Հնդկաստանի փոխարքային ։ Միստր Տիզրայէլի յաւելցուց թէ բարձրապատիւ իշխանն՝ ոչ թէ իբրև ներկայացուցիչ Անգղիոյ թագուհւոյն, այլ իբրև գահաժառանգ՝ այս այցելութիւնը կընէ, և նորա անձնական ծախուց համար 40,000 լիռա, ու պարգևներ տալու համար 60,000, ընդամենայն 100,000 լիռա սթէրլին որոշուած է տէրութեան գանձէն։

Գաղղիոյ խորհրդանոցին մէջ 'ի մասին Եգիպտոսի դատաստանական բարեկարգութեան հաստատեալ մասնաժողովն՝ 12 քուէիւք ընդդէմ երկուց քուէից, որոշեց չընդունել զյիշեալ նոր բարեկարգութիւնը · հետևաբար՝ ըստ երևմանց, Գաղղիան պիտի սպասէ տեսանել արդիւնքը այս դատաստանական հնգամեայ փորձին, զոր բարձրա· Խըտիվն 'ի գործ կըդնէ մարդասիրաբար ։ Եթէ այս փորձն յաջողի, ինչպէս որ յաջողելուն տարակոյս չկայ, Թուրքիոյ մէջ Եւրոպացի տէրութեանց շնորհուած արտօնութեանց դաշինքը հարկաւ պիտի ջնջուի։

Բարձրապատիւ Խըտիվն՝ որոյ լուսաւոր գաղափարներն յայտնի են, ուրիշ նոր բարեկարգութիւն մը ևս հաստատեց իւր երկրին մէջ · այն է Նոր տումարի գործածութիւնն որ պիտի սկսի ներկայ տարւոյս Սեպտեմբերի 1էն ։

Մատրիտէն հասած լուրերն կըծանուցանեն թէ թագաւորական զօրաբանակը քանի մը նշանաւոր յաղթութիւններ տարեր է Կարլոսեան զօրագնդոց վերայ, որք ամեն տեղ 'ի փախուստ կըդառնան մեծաւ երկիւղիւ ։ Եթէ լրագրաց ոմանց գրածներուն հաւատ ընծայելու լինիմք, Սպանիոյ կեդրոնն եղած պատերազմը վերջացած կըհամարուի · վասնզի Կարլոսեան գնդերն բոլորովին հալածուեցան ։ Իսկ Հիւսիսային կողմէն հասած տեղեկութիւնքն կըհաւաստեն թէ այնտեղ ևս համազգային այս դըժբաղդ կռիւը վերջանալու վերայ է ։

Մօսիւ Մարինովիչ, որ Սերվիոյ իշխանութեան առաջին նախարարն է ; ճանապարհորդութիւն կընէ 'ի Բէդէրսպուրկ և 'ի Պէրլին, ծանուցանելու և պատրաստելու համար Միլան իշխանին այցելութիւնն, որ տեղի պիտի ունենայ, կըսեն. այս աշնան մէջ ։ կըհաւաստեն միշտ թէ Նորին Բարձրութիւնն պիտի ամուսնանայ Ռուս իշխանուհիի մը հետ ։

Հեռագիրն կըծանուցանէ թէ Գերմանիոյ կայսրն ամսոյ 3—15ին Իշլ քաղաքն հասնելով հանքային ջուրերը մտնելու համար, Ֆրանչիսկոս—Յովսէփ կայսրն փութացաւ 'ի տեսութիւն Նորին վեհափառութեան ։ Նոյն քաղաքին մէջ այս երկու կայսերաց տեսակցութիւնն խիստ մտերմական եղեր է ։ Շատ անգամ իրարու այցելութիւն ըրեր և միասին ճաշեր են ։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԵՐԳ

Զի՞ր ինչ հրաշալիք
Փառն զիտյոն անմեղ ։

Թէ ծագումն արշալուսի
Պայծառ սիրուն եւ զուարիկ
Ցօղեալ զարդնու եւ ծաղի
Զի՞ փոյթ · զարդնումն սուրբ բնիկ
Կուսին յերես տեսանի ։
Թէ Արուսեակն առաւօտի
Ի մէջ աստեղց բացփփիկ
Փայլ ցուցանէ եւ ժմտի
Զի՞ փոյթ · փայլ սուրբ եւ բնիկ
Կուսին յաչկունսըն փայլի ։
Թէ ճառագայթն արեւի
Ցօղաբեռնեալն 'ի ծաղիկ
Ժպիտ առնէ, եւ ծաղի
Զի՞ փոյթ · ժպիտ սուրբ բնիկ
Կուսին շրթանցըն կայի ։
Թէ երփներանգ ծիրանի
Շառ սպիտակ կամ կարմրիկ
Ի վեր յերեր բոլորի
Զի՞ փոյթ · կամար սուրբ բնիկ
Կուսին ի յանց նկարի ։
Թէ լուսինըն Ապրիլի
Ընդ ամպակոյտս քափանցիկ
Գեղ ցուցանէ նազելի
Զի՞ փոյթ · գեղ սուրբ եւ բնիկ
Կուսին ի դէմսըն փայլի ։
Թէ կարկաչըն վտակի
Խոխոջանայն եւ ճեղիկ
Մրմնջելով անցանի
Զի՞ փոյթ · մրմունջ սուրբ բնիկ
Կուսին ի ձայն դաշնակի ։
Թէ բանաստեղծք յանմտի
Երգ ոգոնէն կամ քուչնիկ
Մենաշրջեալ յանտառի
Զի՞ փոյթ · երգ սուրբ եւ բնիկ
Կուսին ի շունչըն երգի ։
Թէ ծաղիկըն պարտէզի
Կլոր բոլոր եւ գնդիկ
Կամ բազմեւ փրըթի
Զի՞ փոյթ · ծաղիկ սուրբ բնիկ
Կուսին ի դէմսըն փթթի ։
Թէ տերեւըն շուշանի
Անբիծ սպիտակ եւ ճեղիկ
Գոյն ցուցանէ անմեղի
Զի՞ փոյթ · գոյն սուրբ եւ բնիկ
Կուսին ճակատ դրոշմի ։
Թէ ի ծաղկունս գարնայնի
Ոսկեթեւիկն թիթեռնիկ
Շարժլի, եւ վեր վայր թռի
Զի՞ փոյթ · թռիչ սուրբ բնիկ
Կուսին ի շարժ երեւի ։
Թէ շշնչիւն զեփիւռի
Հեզահամբոյր քաղցրասիգ
Տերեւոց մէջ քափառի
Զի՞ փոյթ · զեփիւռ սուրբ բնիկ
Կուսին ի ներս ծածանի ։
Թէ խուսիւ վերջալուսի
Տխրաւէտ եւ սգալուիկ
Նիրհումն առուր երեւի
Զի՞ փոյթ · նիրհումն սուրբ բնիկ
Կուսին ի նինջ ուրագրի ։

Յ. ՍՎԱՃԻԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՆԴԻՍԻ

Եօթնևտասներրորդ տարեկան հարցաքննութեան սուրբ Կատարինէ օրիորդաց դպրոցին Նորջուղայու, հաստատելոյ 'ի գերապատիւ հայրենասէր պարոն Մանուկայ Յօրդանանեան, որ կատարեցաւ 'ի 22 Մարտի 1875 ամի Տեառն ։

Ըստ 'ի 21 Մարտի տպեալ հրաւիրանագրոյն, ստորագրութեամբ արժ· տէր Մեսրովբ քահանայի՝ համարակալի դպրոցին, 'ի հետևեալ շաբաթու առաւօտուն յետ արձակման սրբոյ Պատարագին՝ ներկայացան 'ի դպրոցն օրիորդաց բազմութիւնք յոյժ հոգևորականաց, և պարոնայց և տիկնայց Նորջուղայու, նաև մի քանի Եւրոպացւոց ևս · յորս նախագահ բազմեալ Նորին բարձր Սրբազնութեան տեառն Գրիգորիս արքեպիսկոպոսի բարեխնամ Առաջնորդի մերոյ, և ապա իւրաքանչիւր ոք կալաւ զիւր տեղի · այնքան խռնեալ էին հանդիսականք՝ մինչ չլինել բաց տեղի 'ի նոյն մեծ դահլճին ։ Շարեալ կային 'ի վերայ գրասեղանոց թէ գրչութիւնք, և թէ զանազան ասղնեգործեալ արուեստք ձեռագործք աշակերտուհեաց · նոյնպէս և շարակարգեալ կային 'ի միջակի բազմութեանն և ամենայն աշակերտուհիք ։ Նախ քան զսկզբնաւորութիւն հարցաքննութեանն՝ Նորին բարձր Սրբազնութիւնն ետ զբաւական օրհնութիւնս հանդիսական բազմութեան և խրախոյս աշակերտուհեաց դասուց · յետ որոյ, նախ՝ կարի ներդաշնակապէս երգեցին աշակերտուհիք ազգային երգն 'ի վերայ քաջին Արամայ նահապետին Հայոց որ է՝ «Մեր քաջ Հայոց զօրութիւնք"

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ցանցեւլումն շաբաթու 'ի Նորջուղայէ (Սպահան) Ապրիլի 9—21 ամսաթուով մեր ընդունած մէկ նամակէն հետեւեալ լուրերն կըքաղեմք ։

«Շնորհիւն Աստուծոյ առատ է ամն և ջրատեսութիք լաւ երեւին ։ Ի 25 Մարտի տեղի ձիւնին և զնչենիս և զծառս խնձորի, ծիրանի և սալորի սառեցոյց ։ Ի Ջուղայ միայն յոյս ձմեռն ուներն ձիւն, իսկ գաւառք ձիւնաւէտ եղեն ։ Հացն կամ ալիւրն վաճառի առա չորս սապատ ալիւրն, որ հաւասար է 4 օխան՝ չորս ղուրուշի ։ ուստի չունիմք գանգատ զպարգեւացն Աստուծոյ, այլ գանգատն մեր է միայն ղպակասութենէ գործոց ։ քանզի երեւակայեցէք զի եթէ 400ի չափ տունք 'ի միում տեղւոջ գտանիցին և խստութիւն լիցի 'ի մէջ Հայոց և Պարսից, Հայք զինչ կարիցեն առնել ։ զի երկրագործք չեն և վաճառականութիւնն՝ առանց դրամագլխոյ անկարելի է ։ յայսմ կացութեան իրաց՝ արուեստք և ուսեալք վաճառումն զկարդ չաւժ ինն 'ի մէջ 400 տանց ։ Պարսիկք սակաւապէտք են և ապառիկ ևս վաճառեն ։ իսկ Հայք բազմապէտք և կանխիկ միայն կարեն վաճառել 'ի չգոյէ մեծ դումարաց ։ իսկ աղքատն ապառիկ գնէ զամենայն, յուսով զի 'ի Հնդկաստանէ դրամ առնի ընդունել յորդւոյ կամ 'ի մերձաւոր ազգականէ ։ Եթէ 'ի վերայ ճանապարհի քաղաք լեալ էր Ջուղայն, 'ի յաճախելոյ ճանապարհորդաց հնար ինչ գտանիւր ապրելոյ ։ իսկ այսպէս զինչ և ասիցի չհաւատան, ընկերութիւնն մահացամերձ նման է, և յիրաւի ։ քանզի երբ հաւատարմութիւնն և կարողութիւնն նուազեն, զիարդ լիցի այն ։ Առայժմ յոյս ամենեցուն հաստատեալ մնայ միայն 'ի մօտաւոր շինութիւն երկաթուղւոյն ։

«Ուրախ եմք յայտնել ձեզ, զի 'ի տօնի Բաւասնից մանկանց՝ սարեկան ամփոփական հարցաքննութիւնն օրիորդաց դպրոցին՝ կատարեցաւ առա 'ի ներկայութեան բազմաթիւ հանդիսականաց ։ Զնկարագրութիւնն նոյն հանդիսին արժան համարեցաք առաքել ձեզ, զի 'ի պատուական լրագրի ձերում հաճեսջիք հրատարակել(1) յուրախութիւն համազգեաց մերոց"։

(1)Տես 'ի Բանասիրականն Ներկայ թուոյս ։

—Կ. Պոլսոյ Մասիս լրագրոյն 1695 թիւէն յետագայ տողերն կըքաղեմք, որք կարեւոր և յոյժ ազդօգուտ տեղեկութիւններ կըպարունակեն ։

«Կըլսենք մեր արդոյ ընթերցողք թէ ասկէց հինգ վեց տարի առաջ Ջալալեան գերա. Սարգիս արքեպիսկոպոսն իբրև կաթողիկոսական մեյունս նուիրակ կամ փոխանորդ Կ. Պոլիս եկած ժամանակ, խօսք կար թէ յիշեալ գերապատիւ արքեպիսկոպոսը պաշտօն ունէր նաեւ մայր Աթոռոյ կողմէն ժառանգաւորաց վարժարան մը հիմնել մայրաքաղաքիս մէջ, և անոր վերատեսչութիւնն ընել ։

«Սարգիս սրբազանի նուիրակութեան կամ փոխանորդութեան պաշտօնը, ինչպէս կըլսէն ընթերցողք, Բ. Դռնէն պաշտօնապէս չընդունուելով չյաջողեցաւ ։ Հետեւաբար Սարգիս սրբազան էջմիածին վերադառնալով ժառանգաւորաց վարժարանի հիմնադրութեան գործն ալ ետ մնաց ։

«Քիչ մը ժամանակ անցնելէ ետև խօսք ելաւ թէ վեհափառ կաթողիկոսը Մուրատեան Ս. Մաղաք աղային Բանկալթիի թաղն ունեցած մեծ տունը գնելով, ժառանգաւորաց վարժարանի ալ հոն վերածէ ։

«Այս զրոյցն ալ ժամանակ մը բերնէ բերան պտըտելէ ետև գոցուեցաւ ։

«Հիմա ալ խօսք ելած է թէ Ռուսիաբնակ հարուստ ազգային մը, որ անունը յայտնել չուզեր, մեծագումար կտակ մ'ըրեր է Կ. Պոլսոյ մէջ ժառանգաւորաց ճեմարան մը հիմնելու համար, և այս կտակին գործադրութիւնը վեհափառ կաթողիկոսին յանձներ է ։ վեհափառ կաթողիկոսն ալ իբրեւ կտակակատար՝ իրեն փոխանորդ կանգներ է Կ. Պոլսոյ Ս. Պատրիարքն և անոր յանձներ է գործադրութիւնը ։

«Այս վերջին զրոյցը մինչև ինչ աստիճան ստուգութիւն ունի, յայտնի չէ մեզ, որովհետև պաշտօնական տեղեկութիւն մը կամ հրատարակութիւն մը չկայ այս մասին ։

«Բայց որովհետև լրագիր ոմանք՝ չենք գիտեր ինչ աղբիւրէ առնլով՝ հրատարակած են, մեք ալ իբրև հաւանական լուր կըհրատարակենք, գովելով կտակարարին ազգասիրական ազնիւ խորհուրդն, եթէ իրօք կտակարար մը կայ, և կըմաղթենք որ ժամ առաջ իրականութիւն գտնէ յօգուտ և 'ի պատիւ ազգին, որ ինչպէս յայտնի է, մեծ պէտք ունի դարուս պահանջած մտաւորական հանգամանքներն ունեցող հմուտ, առաքինի և անձնուէր հովուաց"։

ՀԱՄԱՌՕՏ ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՄԻ

Տփխիսի ՄՇԱԿ լրագիրն՝ իւր թուոյն մէջ որ 'ի 19 Յունիսի, «Կ. Պոլսի Հայոց լրագրութիւնը" վերնագրով յօդուած մի կըհրատարակէ, որով նոյն մայրաքաղաքին Հայ լրագրապետաց՝ բառ իւր դատման, թերի կրթութիւնն և հասարակաց կարծեաց առաջնորդ լինելու անյաջողակութիւնն յառաջ բերելով, կըդատապարտէ զամենք և կըսէ,

«Թուրքիայում երեք միլիոն Հայեր կան ։ իսկ Թուրքիայի մայրաքաղաքում 300,000 Հայ բնակիչ ։ Անկասկած որ այդ նշանաւոր թւին նայելով, միւնոյն ժամանակ աչքի առջև ունելով Հայի բնական ընդունակութիւնը, Թուրքիայի Հայերին վիճակված է նշանաւոր դեր խաղալ այդ պետութեան մէջ ։ Բայց հնայելով այն աջող պայմաններին՝ որոց մէջ դրված են Հայերը Թուրքիայում, մենք չենք տեսնում որ նրանց քաղաքական և մտաւոր ազդեցութիւնը Թուրքիայի հասարակական և քաղաքական հանգամանքների վրայ շօշափելի լինէր ։ Ընդհակառակն Եւրոպացիների մի խումբ, երկրին և հասարակական պայմաններին բոլորովին օտար՝ աւելի նշանակութիւն և ազդեցութիւն ունի քան թէ Հայոց բազմաթիւ և ուժեղ տարրը"։ . . . . . .

«Կ. Պօլսի Հայ պարբերական հրատարակութիւններից ոչ մինը նշանակութիւն չունի Եւրոպայում, որպէս արտայայտութիւն այս և այն ուղղութեան, որպէս գործիք այս կամ այն կուսակցութեան, որպէս արտայայտութիւն Թուրքիայի թէ ներքին և թէ քաղաքական պահանջների ։ Մենք աւելի կասենք. Կ. Պօլսի Հայ լրագրութեան ոչ ոք ուշադրութիւն էլ չէ դարձընում Եւրոպայում ։

«Ի՞նչ է սորա պատճառը ։

Պատճառը՝ Հայ ինթելիգենցիայի(1) խակութիւնն է Թուրքիայում"։

Մեր պաշտօնակից օրագրոյն թող ներէ մեզ զրուցելու թէ իւր դատողութիւնքն սխալ են. մանաւանդ 'ի մասին ինթելիգենցիայի խակութեան ։ Քանզի Կ. Պօլսոյ Հայ լրագրապետաց մեծագոյն մասն բաւական ուշիմութիւն և լեզուագիտութիւն ունին ։

ՄՇԱԿ լրագիրն պէտք է նախ գիտել թէ

(1)Կարծեմք թէ ուշիմութիւն ասել կամի ։

եւոյն ։ Բ' վեցեքին առաջին դասքն ելեալք երկու երկու 'ի վերայ բարձրաւանդակի միոյ՝ ընթերցան զհամառօտ ճառս և ոտանաւորս 'ի վերայ քաջ նահապետաց և արքայից Հայոց ։ որոց գեղեցիկ առոգանութիւնք և յիշատակութիւնք գործոց նոցա՝ վառէին 'ի սիրտ հանդիսականաց զազգային եռանդ և զխրախութիւն մեծ՝ տեսանելով թէ մինչև անգամ օրիորդք ազգիս խօսէին 'ի վերայ նոցա, և յորդորէին նմանողս նոցա լինել ։ Ի վերջանալ այսոցիկ՝ բաւականապէս խօսեցաւ 'ի վերայ այնց և նորին բարձր Սրբազնութիւն, թէ առ բազմականն և թէ առ աշակերտուհիս ։ Գ' վերծանեցին թէ առաջին և թէ երկրորդ դասքն զսուրբ Աւետարանն, և 'ի թղթոց Առաքելոց ուղղաւորականութեամբ, ըստ աստիճանի իւրաքանչիւր դասուցն, և բաւական առոյ թարգմանեցին 'ի տեղեաց տեղեաց Ս. Աւետարանին, որով ցուցին զվարժութիւն իւրեանց ։ Դ' երգեցին զ«Մեծ ես դու Տէր" երգն քաղցրաձայնութեամբ ։ Ե' երրորդ դասքն վերծանեցին և բաւական պարբերութիւնս թարգմանեցին 'ի Ս. Աւետարանէ, որք և ըստ կարեաց իւրեանց վարժ երեւեցան ։ Զ' նմանապէս չորրորդ և հինգերորդ դասքն ևս վերծանեցին և բաւական թարգմանեցին յոկզբանց սրբոյ Աւետարանին ։ Է' երգեցին մեծ աշակերտուհիք, «Մեծ են փառք քո Տէր" զայլ միւս երգն, որ վասն հաստատութեան դպրոցին ։ Ը' քննեցան առաջին և երկրորդ դասքն 'ի վարժապետէ իւրեանց 'ի պարոն Աւետաքէ Կ. Մ. Ջօրաբեանց, նախ՝ 'ի քերականութեան և 'ի վերայ մասանց բանի, երկրորդ՝ 'ի քրիստոնէականութեան Մեհրոյ, որ է «Հաւատապատումն", երրորդ՝ 'ի թուաբանութեան 'ի վերայ բազմապատկութեան եւ այլ չորից դրանց ։ չորրորդ՝ 'ի համառօտ Պատմութեան Հայոց 'ի վերայ քաջազանց նահապետաց և արքայից մերոց, որք և ամենայն հարցմանց վարժ և անյապաղ տային զպատասխանիս, մինչ զարմանալ ամենայն հանդիսականաց և գովութիւնս խօսել զնոցանէ ։ Թ' յետ այսց խօսեցաւ նորին բարձր Սրբազնութիւնն առ հանդիսականս, և վկայեաց զբաւարարութիւն իւր վասն վարժ և կրթեալ գտանելոյ զաշակերտուհիս 'ի վերոյիշեալ առարկայս ուսմանց, այսինքն 'ի քերականութեան՝ 'ի քրիստոնէականութեան՝ 'ի թուաբանութեան՝ և 'ի Պատմութեան Հայոց, և խրախուսեաց զնոսա ևս քան զևս յառաջանալ 'ի նոսա, որով և սիրելի լինել նոցին և ազգին ։ Յետ այսց՝ մանր աշակերտուհիք ևս քննեցան յուսմունս իւրեանց ։ Ժ' կրկին երգեցաւ քաղցր ձայնիւ երգն Արամայ ։ ԺԱ' առաջին դասքն վեցեքին դարձեալ ելին երկու երկու 'ի վերայ բարձրաւանդակի միոյ և 'ի լուր հանդիսականաց բարձրաձայն ընթերցան զշնորհակալութիւն իւրեանց՝ որ էր զրուցաբանական ճառախօսութիւն 'ի վերայ հանդիսի հարցաքննութեան, գերապատիւ հիմնադրի դպրոցին հայրենասէր պարոն Մանուկայ Յորդանանեան, և ներբողեան 'ի վերայ հայրենասիրական գործոց նորա, և 'ի վերայ հայրական խնամոց նորին բարձր Սրբազնութեան, և շնորհակալութիւն առ ծնողս և առ հանդիսականս ։ Եւ ապա երգեցաւ երգ մի 'ի վերայ հիմնադրի դպրոցին. այս ևս քաղցր ձայնիւ ։ Եւ կարի ազդու և սրտաշարժ էին նոյն ոտանաւորական ընթերցմունքն և երգն ։ ԺԲ' յետ աւարտման այնց՝ պարոն Աւետիք Կ. Մ. Ջօրաբեանց՝ առաջին վարժապետն յատեան խաղաց, և 'ի լուր բազմութեան արար զատենախօսութիւն իւր բերանացի բանիւք, բնաբան դնելով զբան սրբոյ վարդապետին մերոյ Եղիշեայ թէ՝ «Կոյր զրկի 'ի ճառագայթից արեգական՝ և տգիտութիւն 'ի կատարեալ կենաց"։ Նախ՝ մեկնաբանեաց զայս բան, և եցոյց թէ իրաւապէս՝ որպէս կոյրն զրկի յամենայն վայելչութենէ աշխարհի, չունելով զլոյս աչաց, կամ զրկեալ լինելով 'ի նշուլից արեգական, այնպէս և տգէտ զրկի 'ի կատարեալ կենաց. և յայտնեաց թէ սուրբն Եղիշէ խօսի զայս բան վասն Թագաւորի միում. որ և ապա տարակուսական բանիւք հարցումն առնէր, թէ նա ճոխացեալ լինելով ամենայն փառօք յաշխարհի և թագաւորութեամբ, ընդէ՞ր եցէ զի կեանք նորա անկատար համարի ։ որ և ապա հետեւորդ բանիւ սրբոյն Եղիշեայ թէ «լաւ է կոյր աչօք՝ քան կոյր մտօք" բացատրութիւնս ետ թէ սուրբ վարդապետն կատարեալ կենօքն իմանայ զայն՝ որ ունիցի զլուսաւորութիւն մտաց և կրթութիւն ուսմանց և գիտութեան, որով հանելով առաջարկութիւնս թէ՝ արդարև իմացական կեանքն է, որ կատարելագործէ և զֆիզիկական կեանս, և առանց այնր՝ կեանքս բնական հաւասար է և կենաց անբանից ։ Ապա 'ի հաստատութեան՝ թէ 'ի բանից Սողոմոնի և թէ փիլիսոփայից, և 'ի պատմութեանց մի առ մի եցոյց զապացոյցս նորա, և 'ի վերջաբանութեան՝ յորդորեաց և հաստատեաց զօգտակարութիւն ուսմանց օրիորդաց՝ օրինակաւ ուսեալ դստեր Ս. Սահակայ Պարթեւի. որ զորդիսն իւր զմեծն Վարդան և այլս կրթեաց յուսմունս և 'ի հաւատս քրիստոնէական կրօնիս, որով և չարին Յազկերտի չկարել մուծանել 'ի Հայաստան զկիրծ դեն մոխրապաշտութեան իւրոյ ։ Յետ անկման նորա նահատակութեամբ, ևս օրինակ բերելով զսուրբ Երանելի կանայս կապելոց և նախարարաց ազգիս,

...ուրչէ հայ լեզուաւ թէ ինչ հազիւ թէ երկու ... հայերէն, և Կ. Պոլսոյ մէջ հազիւ թէ ...0.000ի չափ Հայք կը գտնուին։ Գալով յիշեալ ... միջին Հայոց նիւթական և բարոյական ... գրութեանն շատ տխուր է այն։

Հայոց ժողովուրդն և նորա լեզուն անծանօթ ... Եւրոպիոյ ազգաց․ ուստի միթէ տղայութի՞ւն ... պահանջելն որ Կ. Պոլսոյ Հայ լրագրութիւնն ... նշանակութիւն և ազդեցութիւն ունե... Եւրոպիոյ մէջ։ Եւ միթէ Տփխիսի Հայ պար... թերթերն ամենափոքր իսկ նշանա... ութիւն ունի՞ն Եւրոպիոյ մէջ իբրև արտայայ... ութիւն Ռուսիոյ թէ ներքին և թէ քաղաքա... պահանջմունքների․ և միթէ սոյն պատճառն ... Հայ [illegible] լռութեանն է։ Մեք կարծեմք թէ՝ առանց հիմնաւոր տեղեկութեանց 'ի վերայ Թուրքիաբնակ Հայոց թը..., նոցա նիւթական բարոյական և իմացական կացութեանն, ինչպէս նաև ուրիշ զանազան ... նոցա, որևէ դատողութիւն 'ի ... , ամենևին ուղիղ չկինար լինել։

...ուրր Էջմիածնի ԱՐԱՐԱՏ ամսագրոյն Մայիսի ... մէջ գլխաւոր կարևոր յօդուածն ըն...ումը։

Ցայտնութիւն Հայոց Հնդկաստանի։

...ղում ժամանակներէ հետէ ի Հնդկաստան ... չրջակայսն բնակեալ մերազնեայք՝ ինչպէս ... Նոր-Ջուղայու՝ նոյնպէս Առաջնորդաց այ... ցելութիւններէն զուրկ մնացած էին, և տեղա... ինչ ինչ արդիւնքներ ևս հետզհետէ յաճա... Առաջնորդաց այցելութիւնքը ըստ կարի ... ւարացուցած և դադարեցուցած էին, ... և աւելի խառնաշփոթ ժամանակ... ամեն արդիւնք և խնդրուածներ ոտնա... ... Մայր Աթոռոյս կողմանէ նուիրակ... անպաշտօն կերթևեկէին յայցելութիւն ի ... կաստան։

...վեհա. Հայրապետս կամենալով որ Հնդկաս... և չրջակայիցն Հայք այլ ևս զուրկ չմնան ... հոգևոր խնամոց՝ գէթ մի քանի տարի միան... յատուկ մի Եպիսկոպոս երթայ, մանաւանդ ... տեսնելով Հնդկաբնակ Հայոց ան... կարօտութիւնքը բարձրաստիճան հո... հովուաց հսկողութեանց՝ այցելութեանց՝ ... խնամոց և հոգատարութեանց թէ ... կրօնական և բարոյական և թէ ըստ մտա... և կրթական պիտոյից, արդէն Հայ... բարեպաշտական կենդանի պատուիրած և կարգադրած էր՝ զի Հնդկաստանի և Պարսկաստանի Առաջնորդ գերապ. Գրիգորիս արքեպիսկոպոս Յովհաննէսեանց իբրև Ծայրագոյն Նուիրակ երթայ յայցելութիւն Հայոց Հնդկաստանի և չրջակայիցն ևս հոգևորապէս մխիթարէ զժողովուրդ մեր․ և կարևոր հրահանգներն ևս յանձնուած էին․ սակայն ցարդ վիճակային ինչ ինչ գործեր տակաւ ինչ արգելք կանգնած էին։

Ի 24ին Մայիսի յԱպահանէ ստացուած մի հեռագրէ կիմանամք՝ որ գերապ. Գրիգորիս արքեպիսկոպոս ի 23ին նոյն ամսոյն մեկնած է Ջուղայէն ի Հնդիկս երթալու համար։

Նորին Գերապատուութեան յանձնարարուած և հրահանգ տրուած է նաև ի Պիրմանստան գտնուած Հայոց այցելութիւն երթալոյ և կարևորները հոգալոյ համար։

Կսպասեմք ի Հնդկաստանէն և ի չրջակայիցն գոհացուցիչ և մխիթարական տեղեկութիւնք ստանալոյ, և եթէ կարևոր և ուշադրութեան արժանի լինին՝ փութամք հաղորդել ի տեղեկութիւն համայն սիրելի ազգայնոց մերոց։

Ցաւօք սրտի կլսեմք թէ Տփխիսի Ներսիսեան հոգևոր դպրոցին չորրորդ դասարանին աշակերտքն ապստամբելով իրենց վերատեսչին և քանի մը վարժապետաց դէմ, նոցա վերայ յարձակեր և անպատկառ ընթացք մի ունեցեր են։ Մեք չեմք կրնար 'ի հեռուստ արդարապէս դատել․ բայց գուցէ այս գայթակղական վարմունքին պատճառ տուողն՝ յիշեալ դպրոցին տեսչութիւնն լինի, ինչպէս որ Տփխիսի ազգային լրագիր մի հաստատել կուզէ․ այսու ամենայնիւ տարակոյս չկայ թէ աշակերտաց այս ընթացքը դատապարտելի է միշտ, և տեսչութիւնն շատ լաւ է ըրեր՝ արձակելով զնոսա 'ի դպրոցէն։

—Փարիզից մեզ գրում են, որ ինչպէս լսւում է, մօտ տասնեհինգ Հայ ուսանողներ Լոնդոնումն են գտնվում և պարապում են երկրագործութեամբ, իրաւաբանութեամբ և բժշկական գիտութեամբ։ Սոքա Պարսկաստանցի, Հնդկաստանցի և Տաճկաստանցի հայեր են։ Մեր նամակագիրը յոյս ունի շուտով կազմել ամբողջ Եւրոպայի մէջ ցրված Հայ ուսանողների վիճակագրութիւնը և ուղարկել մեզ իր աշխատանքի հետևանքը։ Նոյն նամակագիրը հաղորդում է մեզ, որ Նորերում մի Տրապիզոնցի Հայ երիտասարդ աւարտել է իր ուսման ընթացքը Գրինիոնի (Grignon) երկրագործական բարձր դպրոցում՝ և մտադիր է, ասում են, շուտով վերադառնալ իր հայրենիքը։ ՄՇԱԿ

—Ի նպաստ փոքուն—Ասիոյ սովատանջ Հայոց՝ մեր վեհափառ կաթողիկոսին բարեգութ խնամօք յազգայնոց Ռուսաստանի մինչև ցայսօր ժողովեալ դրամոց գումարն՝ 6388 ռուպլիի հասած է, որ կընէ ղրուշ 121,312, հաշուելով ռուպլին 19 ղրուշ։

Այս գումարին մեկ մասն արդէն յուղարկեալ է 'ի Կ. Պօլիս առ ամենապատիւ տէր Ներսէս Ս. Պատրիարք Հայոց, և մնացեալն ևս հետզհետէ կը յուղարկուի, որպէսզի նոյն մայրաքաղաքին մէջ սովելոց համար հաստատեալ ազգային մասնաժողովոյն միջոցաւ բաժնուին։

—Կլսեմք թէ Աստրախանի բնակիչ մեծարգոյ աղա Յովհաննէս Ն. Կէօքչայեանց, որ առաքինի և ազգասէր Հայ վաճառական էր, յատուկ կտակաւ 200 ռուպլի՝ այսինքն 3800 ղրուշի չափ թողեալ է նոյն քաղաքին հոգևոր դպրոցին օրիորդաց։ Զկնի վախճանի կտակարարին, յարգոյ պարոն Յովհաննէս Կ. Համազասպեանց՝ որ կտակակատար կարգեալ էր 'ի հանգուցեալ բարերարէն, փութացեալ [illegible] դեր է գլխեալ գումարն արժա[illegible] բարձուաց նոյն դպրոցին։

ՄԱՀԱԳՈՅԺ

Կանխահաս և ամենացաւալի մահ մի 'ի խոր սուգ և 'ի դառն տրտմութիւն համակեաց Ճէվահիրճեան և Էքիզեան գերդաստանները։

Յարգոյ աղա Սահակ Յակոբ Ճէվահիրճեան ազնիւ երիտասարդն՝ զկնի կարճատև հիւանդութեան միոյ՝ ամսոյս 8ին երեքշաբթի՝ գիշերն առ Աստուած փոխեցաւ 'ի հասակի իբր 32 ամաց, անմխիթար ցաւոց մէջ թողլով զժբաղդ մայրն և զընտանիս իւր, որոց երջանկութիւնը կըկազմէր։ Հանգուցեալն քաղցրաբարոյ, բարեսիրտ և անդրկագէտ երիտասարդ մըն էր, ու ապագային մէջ յառաջադիմութեան յոյսեր կուտար 'ի մխիթարութիւն իւր գերդաստանին. բայց աւաղ, որ անագորոյն օրհասն մահու 'ի դերև հանեց զնոյն յոյսերն։

Վախճանելոյն յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսն 'ի հետևեալ օրն փառաւորապէս կատարեցաւ։

...ով և ընդհանրապէս ուսուցանելով զմանկունս ... իրեանց, չթողլին նոյն չարին Յազկերտի տիրա... 'ի վերայ քրիստոնէականս սուրբ եկեղեց... յորս երևելի էր ուսմամբ (Զուիկ) կին Հմա... եղբօր Վարդանայ, որ զորդիս իւր՝ մանաւանդ զվահան Մամիկոնեան՝ կրթեաց և ... քաջ հանդիսացոյց վասն եկեղեցւոյ ... թշնամեաց։ Ապա յայսմանէ դրուա... և զհայրենասիրական գործս գերապա... Գ. Մանուկայ Յորդանանեան՝ հիմնադրի ... դպրոցին, որ վասն օգտի ազգիս և եկե... կառոյց զայն օրիորդական դպրոց 'ի ... իւր 'ի Նոր Ջուղա յանուն ... օրիորդաց ..., և բարեմաղթեաց առ Աստուած ... ամօք պահել զնա, և օրհնել երկնային ... թեամբ զթանգագին կեանս նորա, տե... և զթոռունս հոգևոր դստերաց իւրոց ..., և չարունակել զայն մեծ բարե... թիւն իւր, որոյ զարիւրն յԱստուածա... չնորհաց վայելել և այլն։

... այնր 'ի դիմաց աշակերտուհեաց չնորհա... թիւնս մատոյց և առ Նորին բարձր Սրբազնութիւնն, որ հայրական խնամատարութ... չնորհս իւր ունի 'ի վերայ իւրեանց, յա... գիտաց ... չնորհ բերելով 'ի դպրոցն ... տեսչութիւնս իւր ուղղելով առ ինք... և խրախուսելով ևս քան զևս յառաջա... լինել յուսմունս իւրեանց, և բարեմաղ... վասն նորա ևս։ Նաև առ արժ. խաչա... տէր Մարտիրոս աւագ քահանայն ևս խօսե... ... ինչ բանս, ցուցանելով թէ արդարև ... մեծապէս ուրախութիւն ունին ընծայել ... իւրոյ այն յառաջադիմութիւնք աշակեր... ..., վասնզի որպէս սերմանեաց 'ի սիրտ Հիմնադրին, առաջարկելով նմա կառուցանել զդպրոցն զայն, և նա հայրենասիրաբար կատարեաց զառաջարկն իւր, այն սերմունք արդ ծառացեալ տեսանելով՝ անչափ ուրախութի մեծ լինելոց է վասն իւր, և բարեմաղթեաց տեսանել և զպտուղս նոցա, և երկարութիւն կենաց վասն նորա ևս, և ապա վերջաւորեաց։ Զկնի այսոցիկ ամենայնի տեսանելով ամենեցուն և զասղնեգործեալ գեղեցիկ ձեռագործս օրիորդաց, որք չարեալ կային 'ի վերայ գրասեղանոյն, և գովելով զյառաջադիմութիւնս նոցա, և մանաւանդ կամելով Նորին բարձր Սրբազնութիւնն զվարժապետն և զվարժապետուհին վարձատրել 'ի խրախոյս այնքան աշխատութեանց նոցա, իբրև 'ի դիմաց Հիմնադրին զուքեմ յատկացեալ կուսանաց՝ չնորհեաց մաքրակենցաղ կոյս Սանդխտոյ տէր Գաբրիէլեան խօսելով առ նա բաւական քաջալերութեան բանս․ նոյնպէս և պարոն Աւետքի Կ. Մ. Զօրաբեանց Ա. վարժապետին մի սաւեայ ջուխայս (մահուդ հաբայս) 'ի քաջալերութիւն նորա՝ որ և խրախուսական բանիւք խօսելով քաջալերեաց ևս քան զևս յառաջացուցանել զաշակերտուհիսն 'ի վարժելիս ուսմանց իւրեանց ևս այլն։ Նաև զպարոն Յակոբ Հայրապետեան՝ երկրորդ դասատուն ևս յուսադրեաց Աստուծով 'ի միւս առաջիկայ ամին պարգևատրութեան արժանի կացուցանել։ Յետ որոյ՝ քանզի օրիորդ Սօֆիա Գ. տէր Յովակիմեանն յառաջադաս աշակերտուհին աւարտեալ զընթացս ուսմանց իւրոց, հանդերձեալ էր արձակիլ 'ի վարժատանէն բաւ համարելով զուսմունս իւր, վասնորոյ օրհնութեամբ արձակեաց զնա, չնորհելով նմա զմի հատ երկաթեայ դրիչ 'ի դիմաց Հիմնադրին 'ի նշան յառաջադիմութեան նորա, և զի միշտ գրելով նովաւ յառաջացի չմոռանալով զուսմունս իւր 'ի տանն։ Ապա պարգևաց արժանացան յետագայ աշակերտուհիք, որք են օրիորդ Հռիփսիմէ Յ. Թ. տէր Յովհաննեան վասն յառաջադիմութեան յամենայն առարկայս ուսմանց․ Սիրվարթ Յ. Զէյթունեան ևս վասն վարժութե յուսմունս իւր։ Օրիորդ Կատարինէ Յ. տէր Ստեփաննոսեան վասն յառաջադիմութեան և պարկեշտութեան, օրիորդ Խաթուն Պ. տէր Ե. Գալստանեան վասն վայելուչ գրչութեան, և եռանդեան յուսմունս, օրիորդ Գուգուլի տէր Կիւրեղեան վասն յառաջադիմութեան նորա 'ի թուաբանութեան և վասն համեստութեան, և այլոց աշակերտուհեաց պարգևեցաւ մէն մի դրքոյկ՝ ըստ չափու յառաջադիմութեան նոցա։ Եւ ապա Նորին բարձր Սրբազնութիւնն հայրական օրհնութեամբ օրհնեաց նախ՝ զգերապատիւ պարոն Մանուկ՝ զՀիմնադիր դպրոցին, կեանս երկարս բարեմաղթելով վասն նորա, և երկրորդ զկառավարիչ և զհամբարակալն․ երրորդ՝ զվարժապետն և զվարժապետուհին և զաշակերտուհիսն, նաև զամենայն ծնողս նոցա, և զհանդիսականս․ և այսպէս ուրախ դիմօք և բաւարար սրտիւ արձակեցան բազմութիւնքն 'ի դպրոցէն և աւարտեցաւ հանդէսն։ Ի ներկայ ամին քննութեան առաւելեալ էին հանդիսականք քան զամէն տարին․ որով երևեցաւ զի օրըստօրէ ուսումնասիրութիւնն բաւական տարածի։ Ի հարցաքննութեան 1873 ամին թիւ աշակերտուհեաց երեսուն և մի քանի էր, իսկ յայսմ ամի 82 աշակերտուհիք ներկայացան։

Ի Նոր Ջուղա, 9 Ապրիլ 1875։

Տէր Սեղբեստրոս Յովհաննիսեան։

—Բաղաքիս Ս. Մեսրոպեան և Հաիփախեանց կրկին վարժարանաց հարցաքննութիւնքն, ինչպէս արդէն ծանուցեալ էինք, անցեալ ամսոյ 16/ին սկսան և յայսմ շաբաթու աւարտեցան։ Հարցաքննութեան նիւթերն էին՝ օրիորդաց դպրոցին համար, հայերէն, գաղղիարէն, աշխարհագրութիւն, թուաբանութիւն Հայոց պատմութի, գծագրութիւն և համառօտ քրիստոնէականութիւն, իսկ Մեսրոպեան դպրոցին աշակերտք, բաց 'ի յիշեալ ուսմանց, քննեցան նաև թուրքերէն և անգղիարէն լեզուաց մէջ, ընդ հանուր պատմութեան, բնագիտութեան, տոմարակալութեան և Հայաստանեայց եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ։

Առ հասարակ յիշեալ վարժարանաց ընթացքը բարեկարգ և աշակերտք յառաջադէմ են, կարելի եղածին չափ։ Բարձրագոյն դասքն, որոց քննութեանն ներկայ գտնուեցան ուսումնական ազգայինք և արժա. Գարեգին վարդապետն Սրուանձտեանց, որպէս նաև մեր նուաստութիւնն մէկ երկու 'անգամ, արժանաւոր պատասխաններ տալով իրենց եղած զանազան հարցմանցը, գոհ ըրին զհանդիսականներն գլխաւորապէս յառաջխաղութեանէ իւրեանց՝ թէ հայկաբանութեան և թէ այլ և այլ ուսմանց մէջ։

Ամսոյս 3/ին կատարեցաւ նաև Ս. Մեսրոպեան վարժարանին տօնախմբութեան հանդէսն։ Եւ այս առթիւ յիշեալ արժա. վարդապետն պարագայիս յարմար խիստ գեղեցիկ ատենախօսութիւն մի ըրաւ։

—Զմիւռնոյ վիճակիս ազգային երեսփոխանական ժողով մի կազմելու համար, (յորմէ զուրկ կըգտնուիմք 'ի բաւական ժամանակէ հետէ,) ընտրողական խորհուրդ մի կարգադրեցաւ, որ շաբթուս սկիզբէն 'ի վեր կաչխատի՝ Նախագահութեամբ արժա. տէր Գէորգ աւագ քահանայի, ընտրողաց և ընտրելեաց ցանկ մի պատրաստելու ըստ տրամադրութեանց Սահմանադրութեան։ Յաջողութիւն բարեմաղթելով այս ընտրական աշխատութեանց, կըփափաքիմք որ՝ օր յառաջ երեսփոխանական ժողովն օրինաւորապէս կազմուի։

Իզմիր, 11 Յուլիս 1875

Յարգոյ խմբագիր Արշալուսոյ,

Սրուանձտեանց արժա. Գարեգին վարդապետն հաճեցաւ Ընթերցատանս թանգարանին նուիրել «Հնոց և Նորոց, Գրոց և Բրոց, և Շուշան" անուն գրքոյկները, որոնք ինչպէս յայտնի է, իր մեղուաջան վաստակոց գեղեցիկ և օգտակար արդիւնքն են։ Ուստի կըփութամք մեր շնորհակալութիւնը հրապարակաւ մատուցանել նմա։

Անդամք Տնօրէն խորհրդոյ
Հայ Ընթերցատան։

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Զմիւռնիա, 12 Յուլիս։

Ուէամուրի ջերմաչափը միշտ 25—26/աստիճան կընշանակէ ստուերի մէջ կէսօրէն 2—3 ժամ յառաջ և զկնի. սակայն առաւօտուն և երեկոյին տաքը նուազագոյն է։

—Գաղղիական նաւատորմիղն՝ որ ընդ հրամանատարութեամբ Տը լա Ռօնսիէր Լը Նուրի ծովակալին, մեր նաւահանգիստը կըգտնուէր, անցեալ շաբթու մեկնեցաւ։

—Մեր փոխմա. ընդհանուր կառավարիչն՝ յիշեալ ծովակալին մեկնելէ յառաջ 'ի պատիւ նորա փառաւոր հացկերոյթ մի տուաւ։ Նմանապէս Գաղղիոյ հիւպատոսն 'ի մեծարանս Տը լա Ռօնսիէր Տը Նուրի ծովակալին մեծ պարահանդէս մի ըրաւ 'ի հիւպատոսարանին, յորում ներկայ էին երևելի ընտանիք քաղաքիս և նաւատորմղին բոլոր գլխաւոր պաշտօնակալք։

—Անցեալ և այս շաբթու քանի մը դժբաղդ դէպք տեղի ունեցան։ Դրապիզոնցի կօշկակար Հայ երիտասարդ մի սիրահարուելով Հայ օրիորդի մը և 'ի նմանէ փոխադարձ սէր չտեսնելով, գինովութեան օգնութեամբ հրացան մի պարպեց իւր վերայ՝ ինքզինքն սպաննելու նպատակաւ։ Թէև ծանրապէս վիրաւորեցաւ, բայց

տակաւին ողջ է և կըգտնուի հիւանդանոցն։

—Քօրտէլիօյի ծովեզերքը երկուշաբթի օրը կռիւ մը պատահեցաւ քանի մը տաճիկ և յոյն երիտասարդաց մէջ և չորս անձինք դանակի հարուածներով վիրաւորեցան. յորոց երկուքը յոյն և երկուքը տաճիկ են։

—Դարձեալ երկու յոյն երիտասարդաց մէջ արիւնահեղ կռիւ մը տեղի ունեցաւ օրիորդի մը համար՝ զոր երկուքն ալ կըսիրէին։ Այս սիրահարաց մին՝ դանակի երեք հարուածով վիրաւորեց զմիւսն, որ շուտով 'ի հիւանդանոցն Յունաց փոխադրեցաւ։

ՆԱԽՈՐԴ Մեծ—Եպարգոս բարձրապատիւ Հիւսէին Աւնի փաշան՝ որ իւր անձնական տկարութեանը համար Վիշիի հանքային ջուրերը գընացեալ էր, մեծ օգուտ և դարման գտնելով նոյն ջուրերէն, անկէց 'ի փարիզ անցեր է. ուր Գաղղիոյ հասարակապետութեան նախագահէն սիրալիր ընդունելութեամբ մեծարուեր է։

—Կըհաւաստեն թէ ըստ հայրենասիրական առաջարկութեան Մեծ—Եպարգոսին, Բարձրագոյն Դրան գլխաւոր պաշտօնատարաց վարձքը 20 առ հարիւր պիտի նուազի։ Նոյնինքն բարձրապատիւ Էսատ փաշան առաջին օրինակն տալով՝ իւր ամսական վարձքն 60,000 ղուրուշի իջեցուցեր է։

—Արժանապատիւ տէր Գարեգին վարդապետ Սրուանձտեանց ներկայ ամսոյս 6/ին կիրակի օրն՝ ըստ հրաւիրանաց տեղւոյս Քաղաքան ժողովոյն, հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատուցանելով և սիրայորդոր պատուական քարոզով մի մխիթարելով զժողովուրդն, 'ի հետևեալ օրն մեկնեցաւ 'ի Կ. Պոլիս վերադառնալու։

—Անցեալ շաբթու Սուրիայէն հասած Աւստրիական և Ռուս շոգենաւքն ուղևորեաց զգուշութեան ներքև դրուեցան։

—Քոլէրան թէև Համայի մէջ նուազելու վերայ է, սակայն Դամասկոսի և Անթաքիայի մէջ կըշարունակէ հարուածներ ընելու։ Պէյրութի մէջ բան մի չկայ և հասարակաց առողջութիւնն բարւոք վիճակի մէջ է. այսու ամենայնիւ բնակչաց գրեթէ երրորդ մասը պանդխտացաւ։

—Կըլսեմք թէ Արցախու բարեխնամ Առաջնորդ գերա. տէր Սարգիս Ջալալեանց սրբազան Արքեպիսկոպոսն՝ օդափոխութեան պատճառաւ 'ի Տփխիս կըգտնուի։

—Կ. Պոլսոյ ազգային "լրագիրներէն ցաւօք սրտի կիմանամք թէ Ալէքսանեան վսե. Տիրան Պէյ, որ հակահասունեան կաթոլիկ Հայոց երևելեաց դասուն կըվերաբերէր, Յունիսի 26/ին առԱստուած փոխեր է 'ի հասակի 60 ամաց։

—Կ. Պոլսոյ Պէյքօզ գեղին մէջ բարձրագոյն հրամանաւ, թաղապետութիւն մի կազմուելով, վսեմաշուք Մագսուտեան Սիմօն Պէյն նոյն հաստատութեան խորհրդոյն նախագահ կարգեցաւ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Բամպակին կացութիւնն միշտ հանդարտ է և յայսմ շաբաթու 50 հակ վաճառեցաւ 380 ղուրուշի կենդինարն։

Աֆիօնն դիւրավաճառ է. յանցեալ և յայսմ շաբաթու գրեթէ 150 կողով վաճառեցաւ 130—135 ղուրուշի առ չէքին։ Ի շուկայի մերում հազիւ թէ 400 կողով նոր աֆիօն գտանի։

Փալամուտն ևս դիւրավաճառ է և 5000 կենդինար ծախուեցաւ 165 ղուրուշի։

Ոչխարի անլուայ բուրդէն 3000 կենդինար գնեցաւ վասն Ամերիկայի՝ 350—375 ղուրուշի. իսկ լուացեալ տեսակին գինն 620—700 ղուրուշ է առ կենդինարն։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Որովհետև բարեկամաց կողմանէ շատ ու զանազան դանգատներ կլինին վասն սուղութեան սենեկաց Ղալէի Ըլըճային մէջ, իմաց կըտրուի Իզմիրի հասարակութեան թէ այժմ բաւական դատարկ սենեակներ կըգտնուին, որոց իւրաքանչիւրին օրական վարձքը հանդերձ ընտանեօք 15—20—25 ղուրուշ է։

Բողանիք 'ի վերայ ծովափանց (քէ)։

Մհոփիօ Դիւսօ և Միլլ գաղղիացի պարոնայք՝ իրենց վերայ առած լինելով այս հաստատութեան վարչութիւնն և արդիւնաւորելու պաշտօնն, կըծանուցանեն հասարակութեան թէ ամեն հարկաւոր նորոգութիւնքն և բաղձալի բարեկարգութիւնքն 'ի գործ դրած են նոյն բաղանեաց մէջ, ուր մանաւանդ երկաթեայ վանդակ մի (փարմաքլըք) շինած են, որով անասնոց զփակներն և ուրիշ աղբեր չեն կրնար մտնել։ Բաց յայսմանէ մէսիէօ Դիւսօ և Միլլ յաջողեցան հանճարեղ փոփոխութիւն մի ընել, որուն միջոցաւ բաղանեաց ծովուն ջուրն անդադար նորոգուելու վերայ է։ 2

ՀԻՒԱՆԴԻՆ ԲԱՐԵԿԱՄԸ

ԴԵՂԱՀԱՏՔ ՀՈԼԼՕՈՒԷԻ

ԶՂԱՑԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՔ

Մարդոյս ջղային դրութեան (սիսթէմ) շատ յոգնած ըլլալը տակալի ախտ մըն է և ջիղերուն ամենափոքրիկ չար ժումը կամ գըրգռութիւնը վշտալի է յոյժ. վասն զի որը գտնելու է անոր դեղը։ — Միակ դեղը այս է. քիչ խմէ գինի, գարեջուր, և ոգելից ըմպելիք. և աւելի աղէկ կըլլայ որ բոլորովին հեռանաս անոնցմէ, և ամենևին չխմես. նմանապէս խահվէ մի խմեր, և անոր տեղ թեթև թէյով (չա՛յ) գոհ եղիր։ Կարելի է դանծին չափ մաքուր օդ ծծէ ամեն գիշեր իմ դեղահատերէս երեք կամ չորս հատ կըլլէ, շատ միս կեր և համեմունքէ (պահարա) հեռու կեցիր։ Եթէ այս օգտակար կանոնները ճշդութեամբ 'ի գործ դնելու ըլլաս մտքդ շուտով պիտի հանգստանայ, մարմինդ առողջ պիտի ըլլայ և պիտի մոռնաս թէ ջղաց շարժում ունեցար։

ԱՆԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆՔ ԵՐԻԿԱՄԱՆՑ

Այս գործարանաց վերաբերեալ ամեն հիւանդութեանց մէջ, թէ կղկղանքը չափէն աւելի ջրալից կըլլան կամ յաւական չեն ըլլար, թէ քարը կամ աւազը երիկամանց կը հասնի'ն կամ թէ անոնց մէջ ցաւեր կը գտնան մէջքին համապատասխան նած մասը. Այս ամեն հիւանդութեանց ժամանակը պէտք է Հոլլօուէի դեղահատերը առնուլ տպեալ հրահանգաց համեմատ և անոր սպեղանիովը շփել երիկամանց վարի կողմը անկողին մտնելու ժամանակը։ Այս դարմանը անմիջական օգնութիւն մի պիտի մատուցանէ, այնինչ ուրիշ դեղերը զուր տեղը գործածուած պիտի ըլլան։

ՍՏԱՄՈՔՍԻ ԱՒՐՈՒԻԼԸ

Ո՛ր և է դեղ մի չկրնար ստամոքսի զօրութիւնը նորոգել և աղէկցնել զայն շուտով՝ ինչպէս այս դեղահատերը. որոնք տկարութենէ կամ վատթար կերակուրէ պատճառուած բոլոր թեթևութիւնը կըվանեն և կը հասնին 'ի լեարդն (քարաց ճիգեր) ու բուն գործողութիւնը կը կարգադրեն. ջիղերու տաստիկ նյաները (սինիր) դէպքերու մէջ պարանչելի ներգործութիւն մի ունի և լերդի ու ստամոքսի ամեն անկարգութիւնները միշտ կը խափանէ։

ԲՈՐԲՈՔՈՒՄՆ ԹՈՔԱԹԱՋԻՑ (ալօնճէր) ՀԱԶ ԽԻ ՀԱՐԲՈՒՂԽ

Շնչառութեան վերաբերեալ գործարանաց հիւանդութիւնը ամեն ախտէն աւելի յաճախ կը պատահի և երբեմն աւելի վտանգաւոր է։ Ասոնց գործողութեանց անկարգ ընթացքին առաջինները կրնան միշտ կարգադրուիլ Հոլլօուէի հաւաստաւոր դեղահատից միջոցաւ։ Ասոնք շուտով կը դարմանեն ամ եանմ ար և է ժամանակեայ անշարժութիւնը, կըթեթևցնեն խցուած շնչերակները, կը բարեխառնեն շնչառութեան սաստիկ արագութիւնը և խոռոչութիւն կուտան շնչափողին ու թոքերուն դիւրութեամբ ու խանաւորապէս գործելու։ Այս դեղահատերը՝ իրենց մաքրողական զօրութեամբը կը սրբեն արիւնը ամեն աղտեղութիւններէն, և այս եղանակաւ կըզօրացնեն զդրութիւնը (սիսթէմ) ընդդէմ ծիւրական ախտի, ընչարգելութեան, և ուրիշ թոքային տկարութեանց։

ՏԿԱՐԱՑԵԱԼ ՄԱՐԴԿԱՑԻՆ ԲԱՂԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ

Տկարութեան, թուլութեան և ջղացաւութեան դէպքերու մէջ, որոնք ո՛ր և է բնական կամ գերբնական չափազանցութենէ յառաջ եկած են, այս դեղահատից այլայլիչ և նորոգիչ ներգործութիւնը մեծապէս օգտակար է. քանզի մարսողութիւնը կըվերահաստատէ, մարմնոյն ամեն հիւթոց թափումը կը կանոնաւորէ, ջղային դրութիւնը կըզօրացնէ, հիւանդին միտքը կը յարդարէ և վերջապէս առողջութիւնը ձեռք կը բերէ։

Հոլլօուէի դեղահատերը ամենէն օգտակար դեղերն են հետևեալ հիւանդութեանց համար։

Շնչարգելութիւն,	Յօդացաւութիւն,	Թոքացաւութիւն,
Մաղձային ախտք,	Տենդատեսութիւն,	Ցաւք որովայնի,
Խիթ (ղօնճ),	Ջրգողութիւն,	Միզարգելութիւն,
Հարբուղխ,	Անմարսողութիւնք,	Բորբոքումն,
Ծիւրական ախտ,	Դալուկն,	Ախտք ընդերաց,
Թանչ (տէօշէքլէ),	Բաբախումն սրտի,	Անկանոնութիւնք կանանց,
Խուղ պարանոցի,	Քար կամ խիճ միզանոցի,	Մորթային հիւանդութիւնք,
Վէրնոտութիւն,	Գլխացաւութիւն,	
Լերդի հիւանդութիւնք	Ափրոդիտեան ախտք,	Խցողութիւնք։
Փողացաւ,		

Գիտել արժան է որ տպեալ հրահանգներ կան ամեն լեզուով որոնցմէ մէկ հատ կը գտնուի իւրաքանչիւր տուփին մէջ 'ի տեղեկութիւն հիւանդաց, ամեն պարագայից մէջ։

Այս դեղահատերը, որ կըշինուին Հոլլօուէ բժշկին անձնական վերատեսչութեամբը, կըվաճառուին իւր գործարանը 'ի Լոնտոն, Օքսֆորտ կոչուած փողոցը թիւ 533, 'ի գին 1 և 1 ու կէս շըլինի, $2 \frac{3}{4}$ և $4 \frac{1}{2}$ շըլինի տուփը, ըստ մեծութեան տփոց։

Խմբագիր—տէր լրագրոյս,
Պ. Գ. Պալտաղլեան։

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱԼՈՒՍՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ